

ZADEVA
POZIV K OHRANITVI KAPELE OB FRANČIŠKANSKI
CERKVI22. FEBRUAR 2022
V LJUBLJANI

REKVIJEM ZA KAPELO

Beseda rekviem (iz lat. *Requiem*), pomeni spominsko mašo za umrle, liturgično glasbo na besedilo take maše, pa tudi izraz žalosti, prizadetosti ob koncu, propadu česa dragocenega.

Mala molilna kapela v vznožju Frančiškanske cerkve in samostana je (bila) ena taka mala dragocenost, ki je izpolnjevala veliko poslanstvo. Nagovarjala nas je intimno, kot glas dobre prijateljice. Tudi, če nismo vstopili, je bilo dovolj, da smo vedeli, da je tam za nas.

Kapela je (bila) prvi odmeven projekt arhitektke Maruše Zorec, z njo je preseгла več skozi predsodke uveljavljenih norm. Ena je bila, da med mestom in cerkvijo ne more biti dopolnjevanja in izmenjave. Druga, da cerkev ne gre skupaj s sodobno arhitekturo. Tretja, da ženska ni primerna kot arhitektka, še zlasti ne za cerkvena naročila. Četrta, da ni mogoče nadaljevati Plečnikove arhitekture na sodoben način. In tako naprej. Zasnova kapele se poleg na Plečnikovo izročilo nasloni na poetični modernizem Edvarda Ravnikarja in njegove šole.

V bazo pod stopniščem do vhoda v cerkev in samostan je diskretno vstavljena niša z vhodnimi vrati. Od vhoda se po položni rampi spustimo na nivo kapele. Pot zavije mimo spovednice v preddverje in naprej v malo kapelo, ki je idealen prostor za tiho meditacijo. To je v današnjem svetu stalnega hitenja možno v posebnih prostorih, kjer se čas umiri in se lahko ozremo vase in povežemo s transcendo. Interier je določen zadržanimi oblikami, materiali in svetlobo. Svetloba je material, ki je lahko trdnejši od kamna. Igra svetlobe učinkuje na način, da prostor presega svojo fizično prisotnost.

Interier je, ko gre za skupno, javno dostopnost, integralni del prostora mesta. To nam najlepše pokaže znamenit Nollijev načrt Rima iz leta 1748, kjer so javni prostori razširjeni tudi z interierji cerkva, atriji in drugimi dostopnimi notranjimi prostori. Tako je Prešernov trg s kapelo bistveno bogatejši, kot bi bil brez nje.

Interier naj bi bil, v nasprotju z arhitekturo, nekaj začasnega, nekaj, kar se v času poljubno menja. Nedavna razstava v MAO, *Svet znotraj: oblikovanje modernih interierjev, 1930–danes*, si je kot moto zastavila vzpostavitev interierja kot sestavnega dela arhitekture in družbe. V nekaterih primerih le-ta postane trajen, enako ali še bolj, kot arhitektura. In vsaka izguba takšnega prostora boli, kot amputacija pusti za sabo fantomsko bolečino.

Zgodbe ljubljanskih interierjev so vsaka zase posebna, pa kljub temu so nekako povezane. Plečnikov interier porušene cerkve sv. Cirila in Metoda na mestu sedanjega Gospodarskega razstavišča je na novo zaživel v Bitenčevi postavitvi cerkve v bližini. Njegov interier Lectarije na Kongresnem trgu je kot rekonstrukcija nekdanje trgovine umeščen v Etnografski muzej. V teh primerih se izgubi avtentičnost povezave med samim delom in njegovim izvirnim okoljem. Zato je to le zasilna rešitev, ki pa je kljub temu boljša, kot če se delo nepovratno izgubi, kot je pri Jugovčevih interierjih Koteks Tobus, Zlatarne Celje in mnogih drugih. Nekateri biseri naše arhitekturne kulture imajo bolj naklonjeno usodo. Podreccin interier galerije DESSA, ki je priča specifične dunajske interpretacije Plečnika v času postmodernizma, je ohranjen in ni ogrožen. V nasprotju pa kapeli, ki je prav tako nenadomestljiva priča nekega časa grozi, da bo predelana v prodajalno kruha.

Upamo, da se to ne bo zgodilo. Še vedno obstaja upanje, da se Frančiškani premislijo in dajo prednost kulturi prostora in svetosti kapele pred ekonomsko logiko. Pri tem imajo vso našo podporo in hvaležnost.

S spoštovanjem,

Napisal:
Miha Dešman, univ.dipl.inž.arh.

Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije
Predsednik:
Tomaž Krištof, univ.dipl.inž.arh.

